

JUHUUH, počitnice so tu!

zgodovina
raziskovalna naloga

Avtor/-ji: Ana ŠENK
Ana PODOBNIK

Mentor/-ica: Andreja BOGATAJ, pru. geo. in zgo.
Somentor/-ica: Vlasta PEČELIN, prof. zgo in univ. dipl. soc. kulture

Žiri, 2019

I KAZALO VSEBINE

1 UVOD.....	1
2 TEORETIČNI DEL.....	2
3 RAZISKOVALNI DEL	6
3.1 METODOLOGIJA	6
3.1.1 Opis vzorca raziskave	6
3.1.2 Opis merskega instrumenta.....	6
3.1.3 Opis postopka zbiranja podatkov.....	6
3.1.4 Obdelava podatkov.....	6
3.2 REZULTATI.....	6
3.2.1 Način preživljanja poletnih počitnic z DRUŽINO.....	7
3.2.2 Osebe/društva, s katerimi so preživljali počitnice	10
3.2.3 Pogostost počitnikovanja	10
3.2.4 Dolžina počitnic	11
3.2.5 Priprave na poletne počitnice z družino	11
3.2.6 Potovanje	13
3.2.7 Države počitnikovanja in vzrok za izbiro	15
3.2.8 Nastanitev	16
3.2.9 Prehrana	16
3.2.10 Rekviziti, igre, prosti čas	17
3.2.11 Spletanje prijateljskih vezi med otroki in mladostniki.....	17
3.2.12 Dogodki	18
3.2.13 Intervju z gospodom Mihaelom Nagličem	18
3.3 Preživljanje poletnih počitnic v organizaciji različnih DRUŠTEV	19
3.3.1 Preživljanje počitnic v organizaciji zveze TABORNIKOV	19
3.3.2 Intervju s »starim tabornikom, načelnikom žirovskih grč, gospodom Robertom Šubicem.	21
3.3.3 Preživljanje počitnic v organizaciji RDEČEGA KRIŽA	22
3.3.4 Intervju z gospodom Janezom Šenkrom	22
3.3.5 Preživljanje počitnic v organizaciji ZVEZE PRIJATELJEV MLADINE, znotraj katerega deluje Društvo prijateljev mladine Škofja Loka	24
4 RAZPRAVA.....	26
5 ZAKLJUČEK/SKLEPI	28
6 VIRI IN LITERATURA.....	29
7 PRILOGE	1

II KAZALO FOTOGRAFIJ

Fotografija 1 in fotografija 2: Vozni park delavskega razreda	3
Fotografija 3: Kolone na cesti	4
Fotografija 4: Počitnice v kampu.....	4
Fotografija 5: Otroci so tudi med počitnicami imeli delovne obveznosti (Janez Šenk 1975).....	5
Fotografija 6: Vožnja s kolesom je bila pogosta popestritev počitniškega časa (Roman Šenk 1983)	5
Fotografija 7: Preživljanje počitnic ob jezeru	7
Fotografija 8: Avtomobil, s kakršnim so potovali na morje konec 70. let 20. stoletja	12
Fotografija 9: Taborniki	20
Fotografija 10: Skupna slika v koloniji (leto 1989).....	24

III KAZALO GRAFOV

Graf 1: Način preživljanja poletnih počitnic	Error! Bookmark not defined.
Graf 2: S kom ste najpogosteje preživljali počitnice?	Error! Bookmark not defined.
Graf 3: Kolikokrat ste odšli na počitnice izven domačega kraja?.....	Error! Bookmark not defined.
Graf 4: Dolžina počitnic preživetih izven domačega kraja	Error! Bookmark not defined.
Graf 5: Prevozna sredstva, s katerimi so najpogosteje potovali	Error! Bookmark not defined.
Graf 6: Vzroki, ki so najbolj vplivali na odločitev družine, kje bodo preživeli počitnice	Error! Bookmark not defined.
Graf 7: Nastanitev družin	Error! Bookmark not defined.

IV KAZALO PRILOG

Priloga 1: Vprašalnik (preživljanje poletnih počitnic doma)	1
Priloga 3: Vprašalnik (preživljanje počitnic s taborniki).....	6
Priloga 4: Vprašalnik (preživljanje počitnic v organizaciji humanitarnih organizacij).....	7

POVZETEK

Pogosto slišiva tarnati stare starše, kako težko so si v preteklosti privoščili počitnice izven domačega kraja, kako naporno je bilo takrat potovanje, pripovedujejo o skromni nastanitvi, obrokih, večinoma pripravljenih iz doma pridelanih sestavin, skromnosti otrok, ki so se neizmerno veselili edinega tedna na leto, ko so počitnice večinoma preživeli ob morju ... Slišiva odrasle, katerim ni bilo omogočeno, da bi del počitnic preživeli izven domačega kraja. Ostajali so doma, se igrali, nabirali gozdne sadeže in pomagali staršem pri delu, bodisi na kmetiji ali pri gradnji doma. Prisluhneva sosedom, sorodnikom ..., ki so odraščali v socialno šibkih družinah ali so imeli zdravstvene težave ter so počitnikovali v organizaciji različnih društev, organizacij ... Radi jim prisluhneva, zato sva se odločili, da zapiševa njihova pripovedovanja in s tem pripomoreva k ohranitvi njihovih spominov na preživljanje počitniških dni za prihodnje rodove.

Ključne besede: družinske počitnice, taborniki, Zveza prijateljev mladine, Rdeči križ, kolonije

ZAHVALA

Zahvaljujema se vsem, ki so odgovorili na zelo obsežno anketo, vsem sogovornikom, s katerimi sva opravile intervju, pa tudi sorodnikom, sosedom ... , ki so naju prijazno sprejeli, si vzeli čas in nama pripovedovali spomine na otroško preživljanje počitnic. Vsi so nama s sodelovanjem omogočili pridobiti podatke za izdelavo raziskovalne naloge.

Pa tudi svojim staršem se zahvaljujema, saj so pripomogli k izdelavi raziskovalne naloge tako, da so naju spodbujali in spomnili, kadar sva pozabili delati.

Pa najinima mentoricama Vlasti Pečelin in Andreji Bogataj, ki sta naju usmerjali, nama dajali nove ideje in naju spodbujali tudi takrat, ko sva pri delu že nekoliko omagali.

1 UVOD

Evropska kulturna dediščina leta 2018 je imela slogan Kjer preteklost sreča prihodnost. Mentorici sta nama predstavili literarni natečaj, ki ga je v ta namen razpisalo Loško muzejsko društvo in je nosil naslov "TOLE MORAM POVEDAT." Namen natečaja je bil, da zapišemo pripovedi svojih babic, dedkov, sosedov ...torej doživetja takratnega otroka, danes odraslega, če ne starejšega občana. Ideja nama je bila zelo všeč. Razmišljali sva, katero temo naj izbereva za najino raziskovalno nalogo. Pogosto slišiva tarnati stare starše, kako težko so si v preteklosti privoščili počitnice izven domačega kraja, kako naporno je bilo takrat potovanje, pripovedujejo o skromni nastanitvi, obrokih, večinoma pripravljenih iz doma pridelanih sestavin, skromnosti otrok, ki so se neizmerno veselili edinega tedna na leto, ko so počitnice večinoma preživeli ob morju ... Slišiva odrasle, katerim ni bilo omogočeno, da bi del počitnic preživeli izven domačega kraja. Ostajali so doma, se igrali, nabirali gozdne sadeže in pomagali staršem pri delu, bodisi na kmetiji ali pri gradnji doma. Prisluhneva sosedom, sorodnikom ..., ki so odraščali v socialno šibkih družinah ali so imeli zdravstvene težave ter so počitnikovali v organizaciji različnih društev, organizacij ... Radi jim prisluhneva, zato sva se odločili, da zapiševa njihova pripovedovanja in s tem pripomoreva k ohranitvi njihovih spominov na preživljanje počitniških dni za prihodnje rodove.

Najine hipoteze so:

1. V preteklosti so družine redko odhajale na počitnice.
2. V preteklosti so otroci večji del počitnic namenili delu kot preživljanju prostega časa.
3. V preteklosti so se otroci veliko posluževali organiziranih oblik počitnikovanja v okviru tabornikov, Rdečega križa ...

2 TEORETIČNI DEL

O tem, kako so v preteklosti družine ali otroci počitnikovali, kako so potovali ... je napisanega veliko, bodisi v strokovni literaturi, časopisih, o slednjem gledamo na televiziji, beremo na forumih. Precej izmed naštetih virov sva si ogledali.

Poletne počitnice se sedaj pričnejo konec meseca junija in trajajo do konca avgusta. Večina otrok jih vsaj del preživi izven domačega kraja, z družino, sorodniki, v organizaciji društev, organizacij ...

Kako pa je bilo v preteklosti? "Včasih so bili bolj prepuščeni naravi, ki je igrala večjo vlogo kot danes. Tako so bila recimo kmečka opravila tista, ki so krojila šolski urnik in koledar, danes pa je šolski koledar tisti, ki narekuje ritem našega življenja. Kako so počitnice preživljali nekoč? Šolski koledar je bil na Slovenskem do leta 1919 podrejen krajevnim potrebam. »Po šolski zakonodaji iz leta 1774 so šolarji na deželi lahko obiskovali pouk le za polovični čas (otroci, stari od šest do osem let zaradi vremenskih razmer le poleti, otroci med 9. in 13. letom le pozimi, saj so poleti delali na polju). V mestih se je pouk začel 1. oktobra, na deželi pa 1. novembra. Šolski koledar je bil tako podrejen krajevnim potrebam. Počitnice so trajale šest tednov, na podeželskih šolah so jih lahko razporedili med šolskim letom glede na kmetijska opravila. Počitnice so se delile na krompirjeve, trgatvene in žetvene počitnice. Po prvi svetovni vojni oziroma za časa Kraljevine Jugoslavije so tako imenovane velike počitnice trajale devet tednov. Po šolski zakonodaji že vse od leta 1929 trajajo od 27. junija do 1. septembra, torej tako kot danes. Po letu 1945 se je pouk začel med 1. in 6. septembrom, končal pa med 16. in 25. junijem.« Vir: <https://www.domovina.je/vcasih-smo-slovinci-enkrat-letno-pocitnikovali-na-jadranu-danes-veckrat-letno-po-vsem-svetu/>

Kako so otroci v preteklosti preživljali počitnice? »Večino časa naših počitnic smo preživel doma, toda enkrat na leto pa smo vseeno odšli na morje. Hodili smo tudi v kolonije za 14 dni. To je bil najlepši del naših počitnic. Pri bolnih otrocih pa pomeni takšno letovanje izboljšanje zdravstvenega stanja, saj zdrav in okrepljen imunski sistem pomeni tudi uspešnejšo obrambo proti boleznim. Bivanje v Punatu je bilo posebej primerno za otroke s kroničnimi obolenji dihal, astmo, okvarami lokomotornega aparata, raznimi alergičnimi obolenji kože in drugo.« Vir: <http://www.rkmb-drustvo.si/program/9/letovanje-otrok.html>

Kaj je spadalo k pripravi družine na počitnice? »Mame so kuhale obroke, prale perilo, pospravljale, pripravljale prtljago ..., očetje so pregledali avtomobil, nato je sledilo zlaganje prtljage v avto. Dva dneva pred odhodom se je začelo prestavljanje vseh teh sestavin v avto. Seveda je vozilo pred tem dobil v roke mehanik in preveril ali bo zdržalo pot par sto kilometrov do končne destinacije. Ko se je začela migracija stvari v vozilo, so starši vedno ugotovili, da smo spakirali preveč vsega. Na srečo so vozila imela strešne prtljažnike, ki so reševali te probleme. En dan pred odhodom je bilo vse spakirano v avtu in prostor za hladilno skrinjo pripravljen, ker to je zadnja stvar, ki se jo spravi v vozilo. Čas do odhoda se je začel odšteti in nestrpnost je bila velika. Dan odhoda, ali dan panike. Ja, kaj vse smo pozabili? Kaj vse bi lahko pustili doma? Ali bomo našli destinacijo na otoku? Neskončno vprašanj, ki so se zastavljala vsako leto in za katere so bili odgovori znani vnaprej. Tradicionalna priprava sendvičev in napitkov za na pot je potekala zvečer, saj zjutraj ni bilo

tega časa.« Vir: <https://www.domovina.je/vcasih-smo-slovenci-enkrat-letno-pocitnikovali-na-jadrano-danes-veckrat-letno-po-vsem-svetu/>

Kako so prtljago razvrstili po avtomobilu? »Napihljive blazine so svoj prostor našle na tleh med prednjimi in zadnjimi sedeži. Na eni strani je višino s sedežem ravnala hladilna torba z zmrznjenim mesom, na drugi posteljnina in brisače. Aja, pa ne smem pozabiti, da so bile med brisače ponavadi zarite domače prekajene salame, zavite v časopisni papir. In otroci smo imeli zadnji sedež, poravnan s kramo, za pravo posteljo, celo razkošje domačega ležišča vse do zelenega počitniškega kraja ... Čudne polprazne prostore se je mašilo z zeljnimi glavami – za zadnje dni dopusta, ko je zmanjkalo solate ali je klonila vročini. Še manjše luknje smo zamašili s kumarami in najmanjše s čebulo. Ne gre brez kralja vrtno zelenjave, paradižnika. Nekje ob robu pa deščica, nožek in mešanica dobrot za trenutke ob cesti, ko je zakrutilo po želodčkih in smo si priredili pravi piknik. Tako drugačni časi, tako drugačne navade, tako prijetni spomini.« Vir: <https://www.had.si/blog/2017/08/11/se-pomnite-kako-smo-vcasih-hodili-na-morje/>

Kako je bilo poskrbljeno za varnost in orientacijo na potovanju? Otroških sedežev in varnostnih pasov ni bilo. Očetje že takrat niso radi povprašali po pravi poti, ko so zašli. Sodobnih navigacijskih naprav ni bilo, le papirnati zemljevidi.

Povzeto po: <https://siol.net/avtomoto/reportaze/kako-smo-vcasih-potovali-na-pocitnice-306339>

Kako so otroci pričakovali počitnice? Neizmerno so se počitnic veselili, saj so običajno počitnikovali le enkrat letno za kratek čas. "Napaka, ki jo je moja mama naredila natančno dvakrat, je bila, da je uradno objavila odhod na morje en teden prej. Tisti teden in še celo pot do morja sem imela okoli pasu napihnjene plavalni obroč. Tudi med spanjem. Če so mi ga poskusili vzeti, se me je slišalo do Celovca. In ko smo prispeli, sem bila pripravljena za skok v vodo." Vir: citymagazine.si/clanek/tako-smo-poletne-pocitnice-preziviljali-nekoc/

Kako so potovali? Vozni park delavskega razreda so predstavljali: Zastava 101, Zastava 750, Škoda, Fiat. Potovanje je bilo počasno, naporno.

Fotografija 1 in fotografija 2: Vozni park delavskega razreda

Fotografija 3: Kolone na cesti

Kje so letovali? »Letovali smo v počitniških prikolicah podjetij, v katerih so starši delali, ali pa počitniških objektih, če so bila podjetja bolj napredna. Prikolice so bile takšne, kot so bile – imele so znake starosti, vendar to otrok pri sedmih letih nikakor ni motilo. Prihod v kamp je bil vedno najboljši del dopusta.« Vir: <https://www.domovina.je/vcasih-smo-slovenci-enkrat-letno-pocitnikovali-na-jadraniu-danes-veckrat-letno-po-vsem-svetu/>

Fotografija 4: Počitnice v kampu

Kako so počitniške dni ob morju preživljali otroci? »Za kratek čas smo se vrnil s plaže, da smo pogoltnili kosilo, nato nas do večera ni bilo videti. Ponoči pa smo rjuli od bolečin, mame so nam opečene ritke in ramena mazale s hladnim jogurtom. Vmes smo se imeli lepo, res lepo ... Sladoledi, sprehodi, norčije v vodi, na "ringlšpilu" smo prijatelja, ki je sedel pred nami, za mamljivo nagrado odrivali v višino in lovili na drog obešenega smrkca. Z mrežo smo na pomol vlekli morske klobuke in jih preučevali, vsake toliko jokali od bolečin zaradi ježevih bodic. Ob koncu, ki je brez izjeme vedno prišel prehitro, pa smo od Čehov pokupili vse tisto, za kar se nam je zdelo, da bo v življenju težko shajati ... Otroci smo nosili plastične sandalce iz Jugoplastike, malo starejši plastične natikače Borovo, poslušali smo walkman, jedli sladoled.« Vir: <https://naoff.si/kako-se-danes-4-clanska-druzina-odpravi-na-morje-kako-se-je-vcasih-se-v-jugoslaviji/>

Fotografija 5: Otroci so tudi med počitnicami imeli delovne obveznosti (Janez Šenk 1975)

Fotografija 6: Vožnja s kolesom je bila pogosta popestritev počitniškega časa (Roman Šenk 1983)

3 RAZISKOVALNI DEL

3.1 METODOLOGIJA

Najprej sva pregledali različno literaturo, si ogledali in prebrali nekaj mnenj staršev in otrok na spletu: v klepetalnica, forumih. Nato sva se odločili za teoretične metode dela kot so: opisno metodo, metodo anketiranja in metodo intervjuja.

3.1.1 Opis vzorca raziskave

Osredotočili sva se na pridobivanje mnenj generacije, ki je počitnice preživljala med leti 1955 in 1990, torej čas naših starih staršev in staršev. Naredili sva vprašalnike/ankete, ki sva jih namenili različnim skupinam. Razdelili sva nad 100 vprašalnikov, žal sva vrnjenih dobili le 23. Ker je bilo vrnjenih vprašalnikov malo, sva obiskale 12 starejših sorodnikov, sosedov, ki so nama bili pripravljene pripovedovati o tej temi. Na telefon sva posneli razgovore, nato pa doma naredili zapis. Opravili sva tri intervjuje in sicer z gospodom, ki je večkrat preživel poletne počitnice v koloniji, gospodom, ki je počitnice preživljal s svojo družino ter gospodom, ki je mnogo počitnic preživel in vodil skupine kot tabornik. Vprašanja za intervju sva pripravili vnaprej in so bila različna. Pogovarjali sva se še s predsednico Krajevnega odbora Rdečega križa Žiri gospo Marijo Kokalj ter gospo Petro Cankar, šolska svetovalna služba.

3.1.2 Opis merskega instrumenta

Osnovni merski instrument so bili vprašalniki/ankete, ki sva jih sestavili samostojno. Vprašanja sva razdelili na več tematskih sklopov. Večina je odgovorila na vsa vprašanja, so se pa našli vprašalniki, na katerih je manjkalo del odgovorov. Prvi vprašalnik (Priloga št. 1) je bil namenjen osebam, ki so počitnice preživljale doma, drugi tistim, ki so na počitnice hodili s svojo družino (Priloga št. 2), tretjega so reševali anketiranci, ki so svoje počitnice preživljali s taborniki (Priloga št. 3) in četrtega (Priloga št. 4) osebe, ki so počitnice preživljali v kolonijah. Vprašanja so bila zaprtega tipa, odgovori so bili torej ponujeni, kar nekaj tudi odprtega.

3.1.3 Opis postopka zbiranja podatkov

Vprašalnike sva razdelili sošolcem, učiteljem, sorodnikom in jih prosili, da jih rešijo in nam s tem pomagajo pri raziskavi. Obiskali sva tri gospode, z njimi opravili intervju ter nekaj starejših sorodnikov, ki so nama pripovedovali o preživljanju počitnic. Pogovarjali sva se še s predsednico krajevnega odbora Rdečega križa in gospo Petro Cankar, šolska svetovalna služba.

3.1.4 Obdelava podatkov

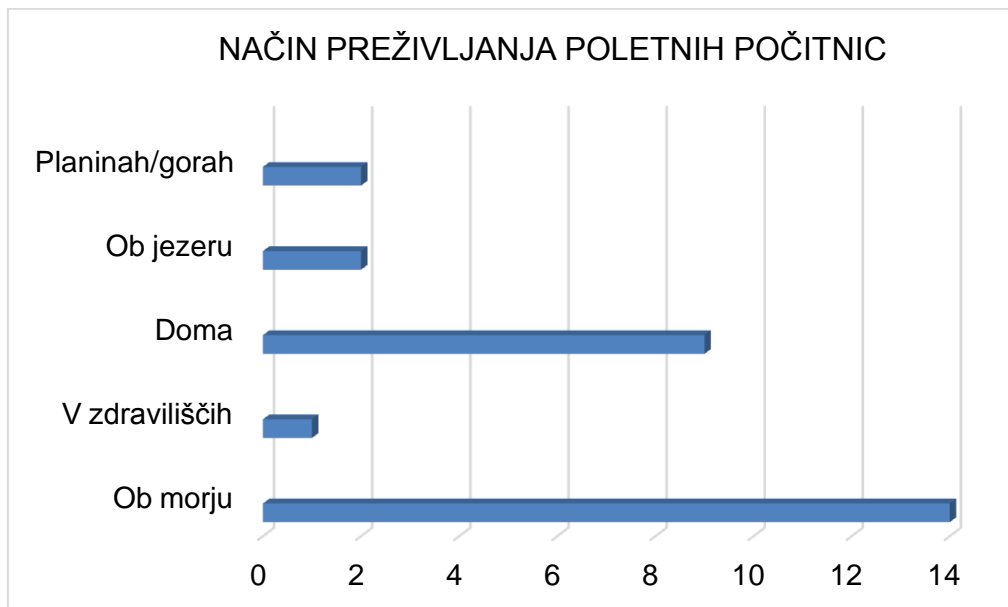
Najprej sva naredili zbirnik odgovorov, nato sva dobljene rezultate predstavili v besedilu, grafih, ki sva jih analizirali in interpretirali. Zapisali sva vsebino intervjujev ter ustrezno v tematske sklope uvrstili vsebino pogovorov. Dodali sva še slikovno gradivo.

3.2 REZULTATI

V raziskovalnem delu naju je zanimalo, kako so počitniške dni preživljali najini stari starši in starši, ko so bili še otroci.

3.2.1 Način preživljanja poletnih počitnic z DRUŽINO

V tem poglavju naju je zanimalo, kako so preživljali poletne počitnice v krogu družine, bodisi, da so del počitnic preživeli izven domačega kraja ali pa so ostali doma.

Graf 1: Način preživljanja poletnih počitnic

Stari starši večinoma niso odšli na počitnice, saj so bile Žiri vaško naselje, z raznovrstno industrijo ter kmetijami na obrobju. Povojni čas je bil čas pomanjkanja in čas gradnje domov. Počitnice v zdraviliščih, ob jezerih in v planinah niso bile tako zanimive in dostopne kot danes. Če so razmere dopuščale, so odšli na morje, veliko jih je čas počitnic preživljalo doma.

Fotografija 7: Preživljanje počitnic ob jezeru

In s čim so si zapolnili **počitniški čas doma**? Mnogi ga sploh niso poznali. Nekateri so pomagali staršem pri gradnji domov, drugi pri delu na kmetiji, v gozdu. Veliko jih je odgovorilo, da so na začetku počitnic v gozdu nabirali borovnice, tršlikovno, kasneje jurčke in lisičke, po senožetih arniko, na travnikih kamelico, kumino, deteljo. Vse je bilo za prodajo in od skromnega zaslužka so si kaj kupili. Avgusta so dozorele maline in robidnice, nabirali so jih, da so mame skuhale iz njih sok in marmelado. Po njivah so pobirali krompir, v gozdu želi steljo ter s starši delali butarice. Nekateri so celo klekljali. V prostem času so se kopali v rekah in jezeru, igrali košarko, nogomet, med dvema ognjema, se vozili s kolesom okrog doma, se skrivali, lovili, kotalkali, plezali po drevesih ...

Marija, 70 let: *»Komaj smo čakali šolskih počitnic. Na kmetiji se je takrat pokosila prva košnja, seno. Obračali, grabili smo ga in delali kupe. Čeprav smo bili zvečer zelo utrujeni od dela, smo imeli še veliko moči za igro. Skrivali smo se za kupi sena, občasno kakšnega podrlji, da nas je ata okregal. Za kupi so se iskriale prve simpatije. Vedno se je že nočilo, ko smo morali domov.«*

Jože, 64 let: *»Nikoli nam ni bilo dolgčas, čeprav smo bili le doma. Z otroci iz sosesčine smo se igrali »zemljo krast«, »kaza klaumf«, fantje smo sami naredili hodulje, skrivali smo se za vogali hiš ali pa za kupi sena, čeprav nas je lastnik travnika Katrnik pogosto nagnal, saj smo mu jih podirali. Ko smo bili starejši, smo se hodili kopat v tolmun reke Sore, v Županov kot. Plavali smo, se potapljali, iz bližnje skale skakali v vodo, seveda brez nadzora in vednosti staršev. To so bili časi brezskrbnega otroštva. Če sedaj pomislim za nazaj, me je kar groza, kaj vse se nam bi lahko zgodilo, saj starši večinoma še vedeli niso, kje smo.«*

Nada, 60 let: *»Nikoli nisem bila s starši skupaj na počitnicah. Enkrat sem bila v koloniji, sicer pa doma. Ko smo že bili najstniki, smo vaški otroci na našem vrtu naredili košarkarsko igrišče. Mama nam je kar dovolila, da smo vrt prekopali in postavili tabli. Te so naredili moj brat Franci, ki je bil star kakih 13 let in njegovi prijatelji, dekleta smo spletla mrežo, vse skupaj smo pritrdili na leseno tablo iz zbitih desk, to pa na lesen kol. S skupnimi močmi smo ju postavili, z apnom zarisali črte na tleh in tekmovanje se je začelo. Celo poletje, pa ne samo eno, ampak več, so se na našem vrtu odvijale vaše tekme v košarki. To so bili res lepi časi.«*

Mirko, 63 let: *»Doma sem bil na kmetiji. Najprej košnja, sušenje sena, nabiranje borovnic, košnja otave ... Vmes pa nogomet. Ko so bili travniki v Novi vasi pokošeni, se je začel turnir. Postavili smo gole. Dve leskovi palici za en gol. Potem pa tekme. Čisto prave, s sodniki. Običajno je bil to nekoliko starejši vaščan. Ampak tekme so bile zanimive tudi zato, ker eden izmed lastnikov, Javornkov ata, ni dovolil igrati nogometa na njegovem travniku, češ, da trava ne bo več rastle. Pa smo, na začetku vasi, pri Karlnu, postavili stražo. Običajno so bila to dekleta. Ko se je Javrnkov ata približeval »igrišču«, so nas opozorila in skrili smo se na bližnji kozolec. Ata, ki je nekoliko šepal na eno nogo in si je pri hoji pomagal s palico, je pritekel, se kregal in grozil, a mi smo čakali v varnem zavetju kozolce. Ko je odšel, smo nadaljevali z nogometom.«*

Majda, 59 let: *»Tudi jaz nisem šla nikoli nikamor na počitnice. S prijateljicami sem nabirala borovnice. Stare smo bile 14., 15. let. Vstale smo zgodaj, že ob 6. zjutraj in odšle v gozd na Žirovski vrh. Čisto tiho smo nabirale borovnice, saj smo se bale, da nas lastniki gozda*

zaslišijo. Če se je to zgodilo, nas je bilo groza. Enkrat je Micka Golcava iz hleva v gozd pripeljala bika in ga na dolgo verigo privezala na smreko samo zato, da ne bi v njenem gozdu nabirali borovnic. Spet drugič je na nas s puško, ne vem kakšno, streljal Benedik. Baševcova mama pa je za nami spustila psa. A kljub strahu smo hodile nabirati borovnice, jih prodale. Jaz sem za denar od borovnic kupila novo posteljo in skromno omaro.«

Andreja, 59 let: »Ko smo bili najstniki, stari 13., 14. let, smo se poleti hodili kopati v Smreško, danes Račevsko jezero, ki je bilo veliko globlje in večje kot danes. To je bilo zbirališče žirovskih otrok. Spomnim se, da smo se večinoma tja peljali kar z mopedi. Starši so nam to dovolili, čeprav bi morali zanj imeti vozniški izpit, a ga ni imel nihče, saj smo bili še premla di. Čelade še poznali nismo, cesta je bila makadamska. Najpogosteje sva se vozili s prijateljico Majdo. Ona je rada sedela za menoj postrani, po žensko. Spomnim se, da sva se peljali, zapeljala sem v jamo na cesti, motor se je dvignil na zadnje kolo in Majda je padla na cesto. Malo se je potolkla, a staršem nisva nič povedali, saj bi dobile prepoved vožnje. Spomnim se, da smo se v jezeru kopali. Vsi smo bili zelo slabi plavalci, saj šole v naravi takrat še ni bilo. Kar smo znali plavati, smo se naučili sami ali eden od drugega. Pa vendar nas starši, večina neplavalci, niso nič nadzirali. Spomnim se tudi, koliko smeha in »jeze« je bilo, ker so nam fantje za kopalke, takrat so obstajale le enodelne, dajali pupke. To je bil njihov način osvajanja.«

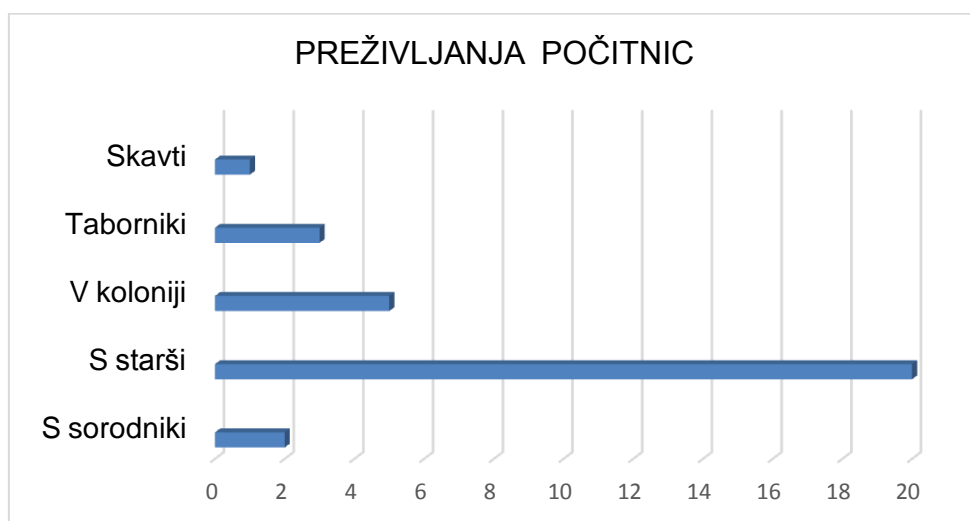
Marina, 59 let: »Med počitnicami smo se vozili s kolesom. Ampak nismo imeli svojih koles, niti ni obstajalo otroško kolo. Če so nam starši dovolili, smo se okrog hiše ali pa malo po cesti peljali z njihovim kolesom. Bila sem stara kakšnih 6 let, ko sem se naučila voziti kolo. Mama mi ga ni hotela posoditi, saj je bilo zanjo zelo drago, ata pa včasih. Nekako sem nogo na pedala dala pod »štango« in se peljala tako, da sem gonila postrani. Tudi padla sem pogosto. A nič hudega, takrat se ni smelo jokati, saj bi dobila prepoved vožnje.«

Pavla, 75 let: »Edino kar se spomnim, da se mi je zdelo imenitno je bilo, da sem kakšno nedeljo popoldne z atom šla v gostilno »pr Nacku« v Račevi. Ata je spil dva deci vina, meni pa je kupil deci malinovca in presto. Drugače med počitnicami nisem nikoli nikamor šla.«

Ivanka, 65 let: »Moja teta Tončka je živela na Ptuj. Zelo sem si želela na počitnice k njej, saj se mi je zdela tako lepa in urejena gospa, kadar nas je obiskala. Ko sem bila stara 6 let, sem res odšla k njej. Prvič, kasneje pri 12 pa še enkrat. To so bile tudi moje edine počitnice, da sem bila zdoma. Spomnim se, da sem bila navdušena nad velikim mestom. Do takrat nisem bila še nikjer, razen doma. Enkrat sva šle na tržnico. Kupile sva lubenico. Nikoli doslej jo še nisem videla. Doma jo je teta razrezala in mi jo dala kos. Ogabno. Ker je bil stric upravnik kina, sva šle gledat film. Doslej še nisem bila v kinu. Pa tudi televizije še nismo imeli doma. Nisem mogla verjeti, da je slika lahko tako velika. Potem pa je prispela razglednica. Pisal mi je brat. Še sedaj se spomnim, kaj je pisalo na njej. »Mama ti je kupila rdeče lakaste čeveljčke s paščkom.« Kako sem bila vesela. Takoj sem hotela domov. Ker sem jokala, je teta iz pošte telefonirala atu v Alpino, naj pride pome. Prišel je naslednji dan, z vlakom, zelo hud. V službi je moral vzeti dopust. To so bile moje prve počitnice. Morje sem videla v 8. razredu, ko nas je učitelj Darij Erznožnik peljal na dvodnevni zaključni izlet v Zeleno laguno pri Poreču. Na Črnem kalu smo vsi v avtobusu vstali, gledali morje in od navdušenja kričali.«

Bojan, 65 let: »Ko smo bili fantje stari 14 ali 15 let, smo šli med počitnicami delati v »ceglovnco«. Delali smo opeko, iz katere je zgrajeno večina Žirovskih hiš, grajenih tja do leta 1975. Za stavbo je bil breg iz ilovice/rdeče glin. Ročno smo jo kopali, nakidali na samokolnico in jo vozili v tovarno. To je bilo težko delo in marsikdo si je poškodoval hrbtenico. Pri nas doma nas je bilo pet fantov. Staršem je bilo prav, da smo zaslužili kakšen dinar.«

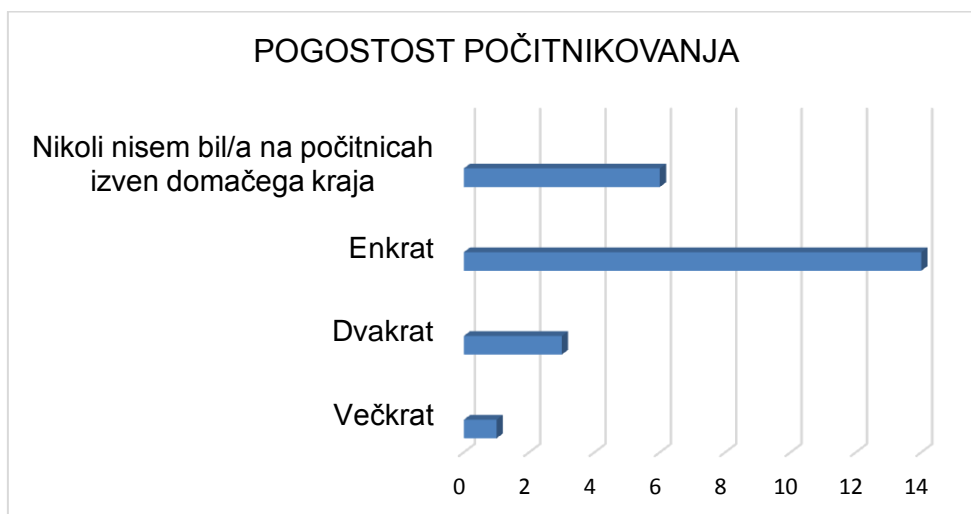
3.2.2 Osebe/društva, s katerimi so preživljali počitnice

Graf 2: S kom ste najpogosteje preživljali počitnice?

Otroci so najpogosteje preživljali počitnice skupaj s starši, nekaj se jih je udeležilo kolonije, počitnikovali so s taborniki, v novejšem času s skavti, zelo malo pa s sorodniki.

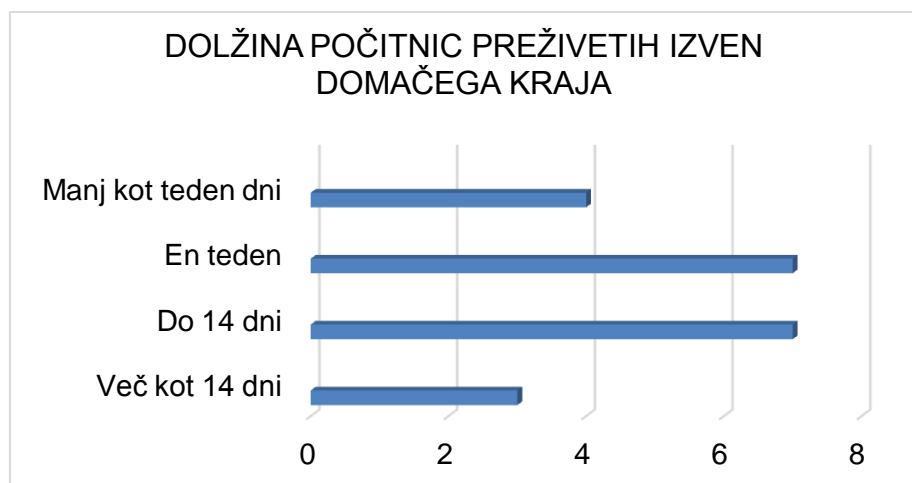
3.2.3 Pogostost počitnikovanja

Graf 3: Pogostost počitnikovanja izven domačega kraja

V preteklosti je bilo značilno, da je večina družin odšla na dopust enkrat letno, kar nam prikazuje zgornji graf. Več je bilo družin, ki sploh niso odšle na počitnice kot tistih, ki so šle večkrat.

3.2.4 Dolžina počitnic

Graf 4: Dolžina počitnic preživetih izven domačega kraja

Na počitnicah so najpogosteje preživeli čas od enega tedna pa tja do 14 dni. Manj jih je šlo le za par dni, zelo malo za več kot 14 dni.

3.2.5 Priprave na poletne počitnice z družino

Zanimalo naju je, kako dolgo so trajale priprave na počitnice, kaj je sodilo k temu, kakšno vlogo so imeli različni člani družine.

Na poletne počitnice so se družine pripravljale različno dolgo. Par mesecev prej, vsaj 3, so uredili rezervacijo. Potem so se začele priprave na odhod. Družine so se pripravljale na odhod dan ali dva (8), nekatere celo 14 dni (3). Dalj časa so se pripravljale mame.

Kaj je sodilo med pripravo, ki so jo opravili odrasli/starši? Pred odhodom je bilo potrebno oprati in zlikati oblačila, ki so jih vzeli s seboj, za kar so poskrbele mame (10). Te so tudi nakupile sestavine in v celoti skuhale, pripravile jedi za obroke na dopustu (9). Pripravile so posteljnino, brisače, potrebščine za osebno higieno, ležalke, če so jih imeli. Pred odhodom so mame večinoma počistile stanovanje/hišo, zamenjale posteljnino, oprale perilo in ga dale sušiti. Če je bil čas, so perilo pred odhodom še zlikale. Običajno so mame tudi vse spakirale.

Očetje so poskrbeli za avtomobil. Pregledali so motor, svečke, količino olja, vode za brisanje stekel, preverili tlak v pnevmatikah, se odpeljali na bencinsko črpalko in napolnili rezervoar ter znotraj in zunaj očistili avtomobil. Nekateri so poiskali zemljevid in si ogledali pot potovanja.

Nato so oblačila, hrano ... zložili v kovčke (4), gajbice (1), hladilno torbo (4), vreče (3), potovalke (4). Natovorili so jih v prtljažnik avtomobila, redki na streho avtomobila. Količino prtljage so minimalizirali, potrudili so se, da so nesli čim manj stvari. Glede na to, da so bili avtomobili manjši od današnjih, so tovor zelo natančno razporedili v po celem avtomobilu. Glavnina je bila v prtljažniku (6), stvari so imeli tudi pri nogah potnikov, nekaj stvari so imeli otroci zadaj na sedežih (2), na streho avtomobila (3). Nato je sledilo zlaganje prtljage v avtomobil ali na prtljažnik avtomobila, ki so ga imeli le redki. Natovorili so jih v prtljažnik avtomobila, redki na streho avtomobila.

Mirko: »Naša štiričlanska družina je na dopust potovala z Yugom. Šli smo v tovarniško prikolico. S seboj smo vzeli oblačila, ki jih je bilo zelo malo, štiri brisače, posteljnino, vso hrano za en teden (krompir, meso, moko ...), nekaj otroških igrac, balinčke, dežnike ... Najmlajši sin se je ravno odvadil plenice, a je nujno potreboval kahlico. Ker je bil avtomobil zelo majhen, sem natančno zložil prtljago. Krompir sem dal pod sopotnikov sedež, kahlico pa pod mojega. Tako sem zapolnil še zadnji kotiček v avtu. «

Fotografija 8: Avtomobil, s kakršnim so potovali na morje konec 70. let 20. stoletja

Kako so pri pripravi sodelovali otroci? Pomagali so pri nabiranju zelenjave na vrtu, čiščenju hiše, pripravili so družabne igre, igrače, večji so si že sami pripravili prtljago. Obvezno so pred odhodom pospravili svoje sobe, če so jih imeli, pomagali so mami pri pripravi hrane ...

K pripravi na potovanje je sodila tudi priprava malice na potovanju. Prav vsi anketiranci se spomnijo, da so jo pripravili pred odhodom z doma. In kaj so pripravili? Pripravili so si sendviče (9), dunajske zrezke (3), kruh (4), pečenko, pašteto, salamo, kuhana jajca, klobaso, sir, sadje (2), redko svežo zelenjavo, pijačo (6): sok. Zanimivo je bilo, da so vse pripravili že dan pred odhodom, ocvrli so tudi zrezke, ki so jih na poti pojedli hladne, že nekoliko posušene. Kljub temu so bili odlični, saj je bila to jed, ki se jo je jedlo zelo redko.

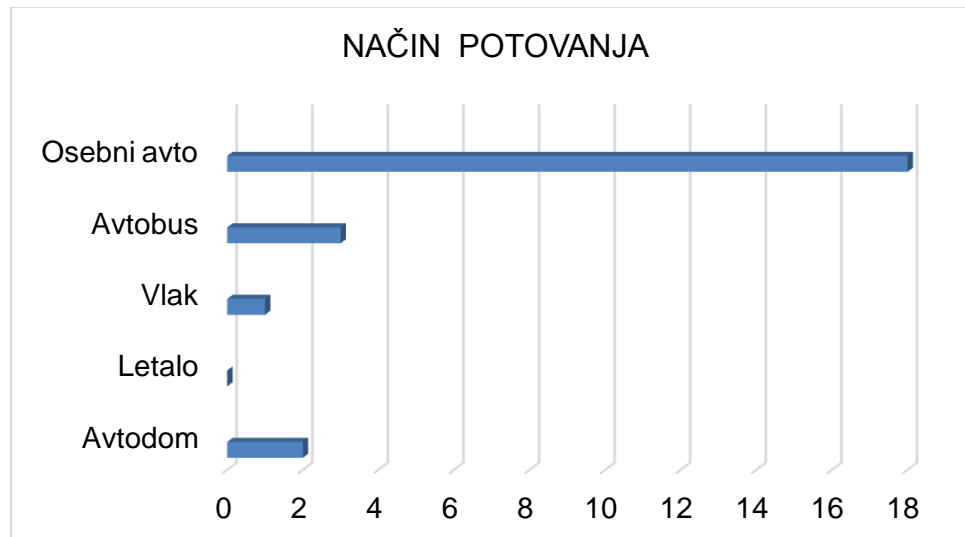

Ali ste poskrbeli tudi za v celoti ali delno pripravljene obroke hrane, ki ste jih na počitnicah le dokuhali, pripravili? Dve tretjini vprašanih je pripravila obroke že doma, tretjina je odgovorila, da ne. Za pripravo je bila odgovorna mama, ki je kuhale in pripravljala jedi, ki so jih vzeli s seboj, že par dni prej. Najpogosteje so skuhale: polnjene paprike (5), golaž (3), sarme, pasulj, zrezke (v omaki ali drobtinah in jajcih), omako za makarone (2), kanelone, marelične cmoke, štruklje ...

Na vprašanje, ali so se otroci bolj veselili počitnic kot danes, so bili vsi odgovori pritrdilni, da. Večina je menila, da so bila pričakovanja otrok veliko večja od današnjih (13), enaka (5) in samo dva, da so bila manjša. **In kaj je vplivalo, da so se počitnic bolj veselili kot danes?** Družine so v preteklosti le redko potovale in že to je bilo za otroke veliko doživetje (3); veselje je bilo veliko večje zato, ker so šli na počitnice le enkrat letno (17), ne kot danes, ko je samoumevno, da se gre ne počitnice večkrat letno; otroci niso bili razvajeni kot danes; danes je življenjski standard veliko boljši, turistična središča ponujajo več, otroci veliko doživijo že v najzgodnejšem obdobju, zato želijo več.

3.2.6 Potovanje

V tem poglavju je naju zanimalo prevozno sredstvo, s katerim so potovali, kako je bilo poskrbljeno za varnost potnikov, s čim so bili med potovanjem zaposleni otroci ...

Graf 5: Prevozna sredstva, s katerimi so najpogosteje potovali

Večina je potovala z osebnim avtomobilom, nekaj z avtobusom. Z avtobusom so potovali tisti, ki niso imeli osebnega avtomobila ali pa je podjetje organiziralo prevoz do destinacije.

Kako je potekalo potovanje? Potovanje je bilo veliko bolj naporno kot danes (21). Pot do morja je bila časovno daljša, ker so bile ceste slabše, ovinkaste, ni bilo avtocest (8).

Miha, 72: »Spomnim se, da smo zjutraj zelo zgodaj krenili na pot. Vedno pred četrto uro. Pot do otoka Pašmana, kjer je Kladivar imel počitniške sobe, je bila zelo dolga. Vsako leto sem se bal, da bi mi avtomobil »zakuhal«. To se je najpogosteje zgodilo, ko smo v koloni vozili pa »rajdah« od Planine do Postojne.« Potovanje je bilo napornejše, saj so bili avtomobili manjši, skromnejši (4), niso imeli klimatske naprave (5) tako, da je bilo v njih zelo vroče. O vodi, ki bi jo delili ob cesti, kar vidimo danes, potniki nismo niti razmišljali.«

Kako je bilo poskrbljeno za varnost potnikov? Sprva osebni avtomobili niso imeli varnostnih pasov, kasneje so jih dodali, a le za šoferja in sovoznika. Prvi pasovi so bi neraztegljivi, dolžino so prilagajali z nekakšno sponko. Na zadnjih sedežih pa sploh ni bilo varnostnih pasov, za otroke tudi ne sedežev, jahačev. Tudi naslonjal za glavo sprva ni bilo. Res so bile hitrosti veliko manjše kot danes, pa vendar so otroci zadaj le redko sedeli, stali so med prvima sedežema in opazovali promet, spali. Manjše otroke so mame pogosto držale v naročju sedeč na sprednjem sedežu.

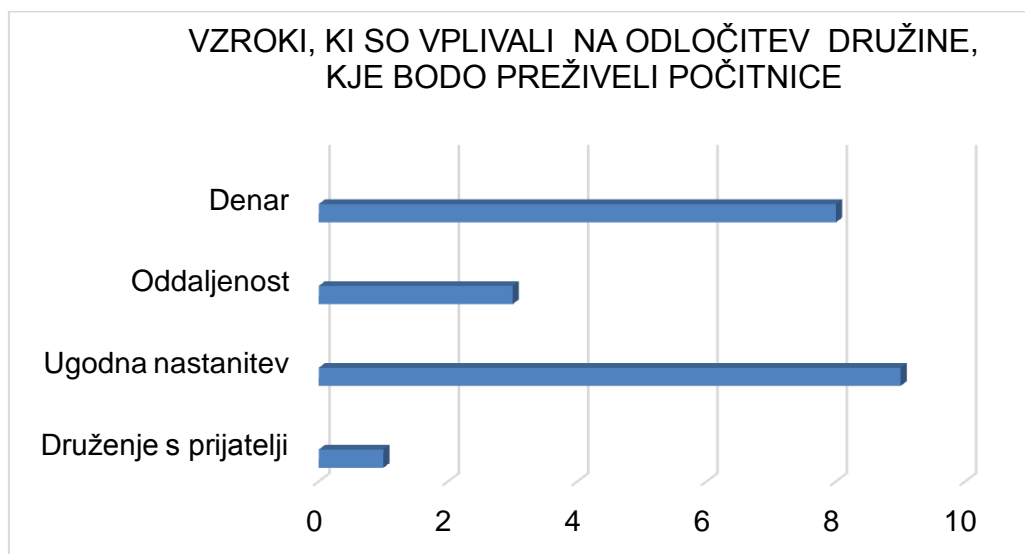
Milena, 64 let: »Sinova sta se vedno neizmerno veselila vožnje na morje. Stala sta v avtomobilu in opazovala promet pred nami. Mlajši je imel navado stati med obema sprednjima sedežema. Zgodilo se je, da je bilo v avtu neznosno vroče, cesta je bila ovinkasta in kar nenadoma je začel bruhati. Oba z možem sva bila pobruhana po laseh, hrbtu ... Mož je zapeljal s ceste na travnik, umili smo se v potočku in smrdeči nadaljevali pot.«

Nada, 60 let: »V naši družini so bili štirje otroci, avtomobil pa registriran za pet oseb. Dokler so bili manjši, je še šlo. Potem pa smo težavo reševali tako. Mlajša otroka sta bila hitro utrujena, pa smo jima postlali kar v prtlačniku avtomobila. Tako sta večino poti prespala, na zadnjih sedežih pa ni bilo takega drenja.«

Ali ste se na poti kaj ustavili in s kakšnim namenom? Večina vprašanih se je na poti do cilja vsaj enkrat ustavila, nekateri pa nikoli. Vzroki so bili: obisk stranišča (5), da so kaj pojedli in popili (6), se nekoliko odpočili, ker so se slabo počutili zaradi vročine, pogledali otroke in da avto ni »zakuhal«.

Kaj so na potovanju počeli otroci? Zaradi zgodnjega jutranjega odhoda je večina sprva spala (10), kasneje so se pogovarjali (5), spremljali okolico (8), poslušali glasbo (1), si nagajali, s starši so v avtu peli (2), bili tiho in se včasih kregali.

3.2.7 Države počitnikovanja in vzrok za izbiro

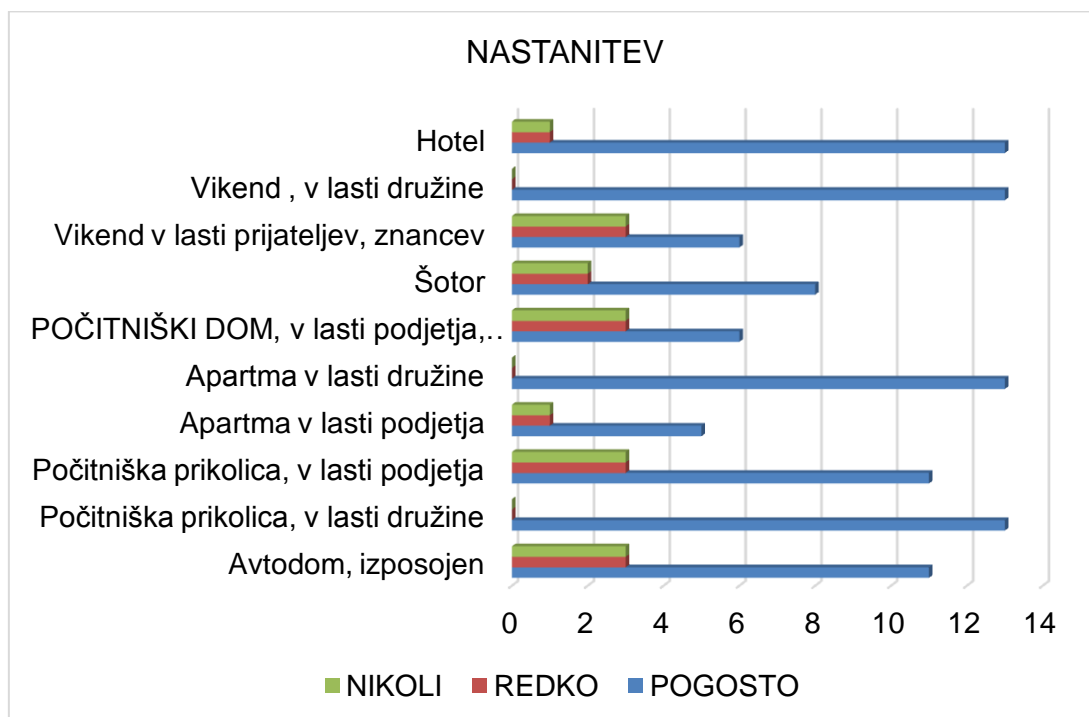

Graf 6: Vzroki, ki so najbolj vplivali na odločitev družine, kje bodo preživeli počitnice

Na odločitev družine, kje bo preživela počitnice, je bilo najbolj odvisno od ugodnosti namestitve ter denarja, ki so ga namenili počitnikovanju. Ali bodo čas preživeli s prijatelji, ni bilo pomembno.

Najpogosteje so se odpravili na počitnice na Hrvaško, veliko manj jih je ostalo doma, v Sloveniji. Tuje države niso bile interesantne. In zakaj so pogosto izbrali Hrvaško? Tam so takratna podjetja imela počitniške domove, apartmaje, počitniške prikolice ... Množično obiskovan je bil kamp Zlatorog pri Umagu, kjer so ljudje bivali v skromnih hišicah s štirimi pogradi in skupnimi sanitarijami.

3.2.8 Nastanitev

Graf 7: Nastanitev družin

Družine so bile najpogosteje nastanjene v počitniških domovih, apartmajih in počitniških prikolicah, ki so bile v lasti podjetja, kjer je bil zaposlen vsaj en član družine, torej so zaposlenim, po ugodni ceni, ponujala nastanitve. Denarja pa je v tem obdobju primanjkovalo, saj si je večina žirovskih družin gradilo družinske hiše, tako da so za počitnice namenili res malo denarja. V lasti žirovskih družin je bilo tedaj zelo malo apartmajev ali vikend hiš. Izposoja avtodomov, luksuzne počitnice ... so se pričele šele v zadnjem času, saj se je življenjski standard mlajših žirovskih družin izboljšal, obenem pa veliko mladih družin živi v pod skupno streho s starši, saj so žirovske hiše velike, dvodružinske.

3.2.9 Prehrana

Tiste družine, ki so živele v apartmajih, počitniških prikolicah in v šotorih, so za obroke poskrbele same. Večina živil so vzele s seboj, mame so v dneh pred odhodi obroke že v celoti ali pa delno skuhale.

Po pogostosti so si, za **kosilo**, sledile naslednje jedi: testenine, rižota, polnjene paprike, golaž, zelenjavna mineštra, na žaru pečeno meso, krompir v različnih oblikah (pečen, kuhan ...), hrenovke, ribe, solata, cmoki.

Za **večerjo** pa: kruh s salamo, pašteto, sirom, ribami v pločevinki, klobaso, marmelado, viki kremo, pečenimi jajci, hrenovkami, solato, včasih mlečni riž in palačinke ter kasneje čokolino.

Za **zajtrk** pa podobno kot za večerjo, dodano je bilo mleko ali čaj.

Večina živil so prinesli od doma, v kraju bivanja so kupili le kruh, mleko (ni bilo pasteriziranega), nekaj zelenjave (prinešene od doma so pojedli v prvih dneh), zlasti paradižnik, sadja.

Pri pripravi obrokov so sodelovali tudi otroci: najpogosteje so pomili posodo ali jo pa brisali, lupili krompir, pripravili zelenjavo, odnašali smeti, večji so zjutraj šli v trgovino.

Za družine, ki so bile nastanjene v počitniških domovih, hišicah, v lasti podjetij, so običajno poskrbeli kar tovarniški kuharji, ki so jim obroke postregli v jedilnici ali terasi. Obroki so bili veliko skromnejši kot danes, večinoma enolončnice.

3.2.10 Rekviziti, igre, prosti čas

Po pogostosti si sledijo naslednji **rekviziti**, ki so jih otroci vzeli s seboj na počitnice: žogo, balinčke, loparje in žogico za badminton, mlajša generacija pa še: frizbi, blazino za na morje, plavutke, redko masko, najmlajši otroci kanglico in lopatko.

Med družabnimi igrami pa: različne karte (otroške in za odrasle), Človek ne jezi se, redko šah, kasneje monopoli. Zelo redko so s seboj vzeli knjigo.

In kako so otroci preživljali počitniške dni? Starejši večinoma v družbi vrstnikov, brez nadzora staršev, mlajši skupaj s starši. Igrali so karte, metali balinčke, se žogali, plavali, hodili na sprehode, včasih na sladoled.

Starejša generacija se spomni, da v kraju počitnikovanja ni bilo ali pa je bila zelo slaba **dodatna ponudba** v primerjavi z današnjim časom. Naši starši se spomnijo ponudbe: mini golf, pedolin, tenis, igrišča za najmlajše z igrali, zelo pa se jim je vtisnil spomin na opazovanje plesa na terasah hotelov. Večina so plesalce opazovali od daleč, redki so si privoščili pijačo na terasi in se celo sami zavrteli. Na vprašanje, ali ste kot otroci dodatno ponudbo koristili, je bil odgovor več kot polovice pritrdilen. Ostali, ki so le opazovali, pa so navedli naslednje vzroke: v kraju našega bivanja jo ni bilo, zaradi stroškov, ker smo bili trije otroci, še več pa jih je odgovorilo, da je bilo potrebno varčevati tudi na dopustu.

Kaj je za otroke pomenilo nekaj več na počitnicah? Po pogostosti si sledijo naslednji odgovori: vsakodnevni sladoled, vsaj enkrat obisk zabaviščnega parka, lubenica, sadna kupa, obisk večjega mesta, izlet z ladjo.

Koliko časa so otroci in starši namenili branju? Starši srednje ali veliko časa, otroci manj ali nič. Starši so brali večinoma: dnevne časopise, kasneje revije, Dr. romane, ljubezenske romane, otroci pa se spomnijo naslednjih naslovov knjig: Rdeča kapica, Volk in sedem kozličkov, Pet prijateljev - zbirka, Marivka, knjige o živalih, Bratovščina sinjega galeba.

3.2.11 Spletanje prijateljskih vezi med otroki in mladostniki

Otroci so se na počitnicah, razen z družinskimi člani, družili še z novimi prijatelji (18), ki so jih spoznali na počitnicah, vrstniki iz drugih družin (5), saj je običajno bivalo na isti destinaciji več družin iz kraja. Med večino (19) so se stkale prijateljske vezi. Nekateri so jih še več let vzdrževali s pisanjem pisem (4), če so bili iz istega kraja z pogostimi pogovori, skupno igro, drugi niso več vzdrževali stika. Ker pa so tudi straši spletali prijateljske vezi se je dogajalo, da so leta in leta družine počitnikovale skupaj. Kar nekaj prijateljskih vezi, stkanih na

počitnicah, se je ohranilo do danes (6). Ena oseba izmed anketiranih je na počitnicah spoznala svojega sedanjega partnerja.

3.2.12 Dogodki

Pri pripravi na potovanje, med potovanjem ali med počitnicami doživimo polno lepih, pa tudi hudomušnih, zabavnih trenutkov. Nekaj jih je napisanih v tem poglavju.

»Bratu je bilo vedno slabo, zato sva jaz in drugi brat morala vedno gledati, da sva opozorila atija, da je do časa ustavil.«

»Na morju sem se usedel na žar in si opekel stegno. No, bilo je vse okej.«

»Nekega dne, ko smo se peljali na morje, sem se preveč napil soka in zato sem pobruhal policaja, ki nas je ravno takrat ustavil.«

»Na sprehodu po kampu mi je veverica vrgla storž na glavo.«

» Med potovanjem se je odprl kovček na strehi in oblačila so poletela na in ob cesto.«

» Bili smo v Stelamarisu. Od tam je v Umag vozil vlakec. S prijatelji smo se dogovorili, da se bomo z njim malo peljali. Ko smo stopili na vlakec, smo se skrili, da nas ne bi šofer opazil, saj nismo hoteli kupiti karte. Peljali smo se do Umaga in nekaj časa raziskovali nov svet. Po treh urah smo se odpravili nazaj, a tokrat so nas dobili. Naposled smo se odpravili peš proti Stelamarisu.«

»Na poti nam ata ni ustavil za lulat. Skoraj vedno smo bruhal, ker nismo bili vajeni tako dolgih voženj.«

3.2.13 Intervju z gospodom Mihaelom Nagličem

Ana: *Kje in s kom ste najpogosteje preživeli svoje poletne počitnice?*

Mihael: Svoje poletne počitnice sem najpogosteje preživel v okolici morja, kamor sem se vedno odpravil s starši.

Ana: *Kolikokrat in za koliko časa ste se odpravili na počitnice izven domačega kraja?*

Mihael: Ja, največkrat smo na dopust izven domačega kraja odšli samo enkrat letno in to samo za teden dni. Največ pa za deset dni.

Ana: *Koliko časa ste se pripravljali na odhod na poletne počitnice?*

Mihael: Moja mama je vedno rezervirala termin v tovarni Alpina, saj je bila kot delavka tam tudi zaposlena.

Ana: *Kaj je sodilo med pripravo, ki so jo opravili odrasli/starši in ali so jim pri tem pomagali tudi otroci?*

Mihael: Vedno je mama pripravila skupno in osebno prtljago, medtem, ko se je moj oče dogovoril s sosedom, da bo skrbel za domače živali, ki smo jih imeli takrat. Takrat smo imeli kokoši, zajce in podobno. Kar se pa tiče pomoči otrok, pa se ne spomnim ravno dobro, kar pomeni, da najverjetneje ne prav veliko.

Ana: *Glede na to, da so bili avtomobili manjši od današnjih, kako ste tovor razporedili?*

Mihael: Večina stvari, če se je le dalo, smo zložili zadaj v prtljažnik. Ker pa takrat nismo imeli takšnih avtomobilov kot jih imamo sedaj, nam je pogosto zmanjkalo prostora za kakšne stvari

in potem je bilo to stvar treba nekoliko drugače rešiti. Ostale stvari smo dajali zadaj otrokom med noge, in na zadnje sedeže.

Ana: *Ali ste imeli kakšne družabne igre in pogoje za igranje na raznih igriščih (nogometno igrišče, teniško)?*

Mihael: Seveda smo seboj vedno vzeli kakšno žogo, balinčke, plavutke, blazino za napihniti, na katero smo se ulegli in odšli v vodo. Na morju je bila ponudba za rekreacijo slaba. Mogoče tu pa tam kakšne gugalnice ali mini golf. Drugače pa smo se vsak večer igrali. Človek ne jezi se.

Ana: *Kaj je za vas kot otroka največ pomenilo na počitnicah?*

Mihael: Za nas otroke je seveda bil največji užitek sladoleđ, ki ga nismo dobili vsak večer. Smo pa otroci največ prišli na račun takrat, ko so se starši odpravili zvečer v mesto na »kmečki turizem«.

Ana: *Ali so otroci in starši namenili kaj časa tudi branju knjig?*

Mihael: Odvisno. Oče je vedno bral časopise in revije, mama pa romane. Otroci po večino nismo imeli časa za prebiranje knjig, saj smo imeli preveč za opraviti z drugimi stvarmi.

Ana: *Ali ste na počitnicah spoznali kakšne nove prijatelje? Ali ste z njimi ohranili stike?*

Mihael: Ja, spoznali smo veliko novih ljudi in z nekaterimi tudi vzpostavili prijateljski stik, katerega pa smo čez čas zgubili. Nekaj časa smo stike vzdrževali s pismi, nato pa smo jih izgubili.

Ana: *Pri pripravi na potovanje, med potovanjem ali med počitnicami doživimo polno lepih, pa tudi hudomušnih, zabavnih trenutkov. Ali imate tudi vi kakšen tak dogodek, katerega bi delili z nami?*

Mihael: Takih dogodkov je bilo res ogromno in vedno smo od počitnic odnesli veliko novega in tudi marsikaj zanimivega. Enkrat se je hotel ata, ki je bil po prsih zelo kosmat, namazati z oljem za sončenje. Pa je pomotoma vzel iz torbe podobno tubo s sredstvom za depilacijo dlak (ki si ga je mama takrat prvič kupila in ni vedel zanj) in se začel mazati z njim, dlake, njegov moški ponos, pa so mu ostajale v roki. Sprva smo se vsi smejali, a je postal tako jezen, da smo se ga kar ustrašili ...

3.3 Preživljanje poletnih počitnic v organizaciji različnih DRUŠTEV

Letovanje otroka v organizaciji različnih društev, organizacij ... je zanj pomembna izkušnja. To je preizkus njegove samostojnosti in sposobnosti prilagajanja, obenem pa mu omogoča razvoj ustvarjalnosti, sprejetosti, razvija prijateljstva in zaupanje vase. Torej pripomore k razvoju zadovoljnega otroka.

3.3.1 Preživljanje počitnic v organizaciji zveze TABORNIKOV

Taborniki so se veselili in pogosto udeleževali počitnic v organizaciji društva. Pogoj za udeležbo je bilo članstvo. V preteklosti so žirovski taborniki večinoma počitnikovali v krajih ob morju, kot so Fažana, Savudrija, v novejšem času pa tudi na planotah, Jelovica ali ob rekah,

Idrijca. Pred odhodom so poznali osebo, ki jo je na taboru usmerjala in čuvala, saj so bili to njihovi vodniki.

Dan je potekal približno v takšnem zaporedju: bujenje in vstajanje, jutranja telovadba, zajtrk, pospravljanje in ocenjevanje šotorov, zbor z dvigovanjem zastave, vaje za razgibavanje, tek. Dopoldne so sledile: taborniške dejavnosti, kopanje, izleti, delovno, gibanje v naravi, sproščanje. Sledilo je kosilo. Po kosilu pa: krajši počitek, družabne igre v šotoru, delo v gozdu, učenje delanja vozlov, skupinske igre, taborniške dejavnosti, kopanje, izleti/pohodi, malica ... Sledila je večerja, po njej: večerne igre, druženje ob ognju, petje pesmi, čuvanje večernega ognja, zbor tabornikov s spuščanjem zastave, poučevanje taborniških veščin, skeči, skupinski odhodi v mesto. V času spanja: čuvanje zastave v parih, vezanje vezalk na čevljih, skrivno obiski po šotorih, kraja zastave.

Nekateri so na taborjenju spoznali nove prijatelje iz drugih društev in z njimi ohranjali stike z vsakoletnim druženjem, če je bil termin taborjenja isti. Veliko je stike in prijateljstva ohranilo do danes.

Udeleženci/ka tabora, kot **pozitivna** spoznanja, ugotovitve ... takega počitnikovanja navajajo: preživljanje časa v naravi, svoboda, učenje praktičnih veščin, druženje, privzgajanje reda, pozitivnega odnosa do hrane, denarja, vrstnikov, veščine nastopanja v javnosti, odnos do simbolov države.

Taborniki se spominjo mnogih lepih trenutkov, ki so jih skupaj preživeli. Nekaj se jih jim je zasedrlo v spomin.

»Ko smo eno noč prespali blizu Žirov, smo zvečer skupaj peli pesmi, se igrali igrice in se družili s prijatelji.«

»Veliko je bilo glasbe in petja, smeha in zabave.«

»Taborniški krst je bil poseben dogodek.«

» Ukradli smo zastavo.«

»Odšli smo v mesto na limonado.«

»Nepozaben obisk Brionov.«

Fotografija 9: Taborniki

3.3.2 Intervju s »starim tabornikom, načelnikom žirovskih grč, gospodom Robertom Šubicem.

Ana: *Kolikokrat ste počitnikovali v organizaciji zveze tabornikov?*

Robert: Ja, v tem društvu sem preživel kar veliko časa. Kot tabornik sem se udeležil taborjenja, torej počitnic izven domačega kraja, kar 25-krat.

Ana: *Kolikokrat letno ste s taborniki odšli na počitnice izven domačega kraja in za koliko časa?*

Robert: S taborniki smo večkrat letno hodili na počitnice izven domačega kraja. Mislim, da smo hodili po 3-krat do 4-krat letno, in sicer smo šli za en teden.

Ana: *V katerem kraju ste najpogosteje počitnikovali?*

Robert: Največkrat smo se odpravili v Slap ob Idrijci, saj je primerna lokacija za tabornike. Tam smo se res lahko preizkusili ali bi lahko sami preživel v gozdu, če ne bi imeli strehe nad glavo.

Ana: *Ali so bili kakšni pogoji, da je bil otrok vključen v počitnikovanje tabornikov?*

Robert: Ja. Obvezno si moral aktivno hoditi k tabornikom, da si imel vsaj nekaj osnovnega znanja za življenje v naravi (npr. znati zakuriti ogenj, postaviti šotor...). Prav tako pa si moral biti član tabornikov.

Ana: *Ali ste osebo, ki vas je čuvala, vodila na taboru spoznali že pred odhodom?*

Robert: Da, osebo, ki nas je čuvala, smo spoznali že veliko prej, saj je bil/a naš vodnik/vodnica. S to osebo smo bili največkrat v zelo dobrem odnosu, saj smo se od njih veliko naučili, predvsem pa so nas res varovali, čuvali.

Ana: *Kako je potekal vaš dan?*

Robert: Zjutraj smo vstali, se preoblekli, sledil je jutranji tek in jutranja telovadba. Zatem smo odšli na zajtrk in po zajtrku so največkrat sledile dejavnosti, ki so nam jih prav tako pripravili vodniki in vodnice. Dopoldne smo se največkrat učili, kako postaviti šotore in zavezati vozlj^{je}. Po dejavnostih je sledila malica in nato še malo kopanja v reki Idrijci. Otroci so bili najbolj navdušeni takrat, ko so lahko skakali v vodo iz visokih skal. Po kopanju v reki je sledilo kosilo in nato zaslužen počitek. Ko smo si odpočili, smo imeli delavnice, kjer nam je eden izmed vodnikov predstavil nevarnosti v gozdu in kako se pred njimi zaščitimo. Po večerji je sledil najboljši del dneva in sicer petje in pogovarjenje ob ognju, ki smo ga otroci zakurili sami. Vsak večer so po trije otroci ostajali budni in pazili na zastavo, da jim jo ne bi kdo ukradel. V tem času pa so najmlajši odšli spat, starejši pa smo se na skrivaj v šotorih igrali igre. Fantje so največkrat ponoči hodili oziroma se pritihotapili k puncam v šotore in se tam skupaj z njimi uživali in smejali.

Ana: *Na "taborjenju", če lahko temu tako rečem, je bilo veliko otrok in zagotovo ste spoznali kakšne nove prijatelje. Ali ste z njimi ohranili kakšne stike in kako?*

Robert: Res je, na počitnikovanju je bilo zelo veliko otrok in vsekakor so se razvile prijateljske vezi. Vezi so se vsekakor tudi ohranile, saj smo na taborjenje hodili večinoma tisti

otroci, ki smo bili iz istih krajev in posledično so se stiki ohranili s nadaljnim druženjem in pogovorom.

Ana: *V skupini je bilo veliko otrok/mladostnikov. Ali ste se morda tudi zaljubili?*

Robert: Da, tako kot vsak normalen mladostnik sem se tudi jaz zaljubil. Na taborjenju je bilo veliko lepih in prijaznih deklet, kako bi bilo potem mogoče, da se ne bi zaljubil?

Ana: *Ali ste imeli na počitnikovanju kakšna pozitivna spoznanja?*

Robert: Vsekakor, mogoče smo dobili še celo malo preveč informacij, saj si je bilo kar težko zapomniti vse informacije. Aktivnosti čez cel dan, ustvarjanje, raziskovanje, ročne spretnosti, šport, spoznavanje narave in življenja v njej, športne igre, delo, pomoč v kuhinji, pospravljanje, sodelovanje, pomoč drugim, pripadnost skupini, so bile najpogostejša spoznanja, ki smo si jih pridobili. Moram reči, da mi ni in mi tudi nikoli ne bo žal, da sem se udeležil takšnega počitnikovanja, saj smo se res naučili veliko novega in marsikaj tega znanja v življenju nam to zdaj koristi.

Ana: *Ali se spomnite kakšnega zanimivega dogodka s počitnikovanja?*

Robert: Takšnih dogodkov in spominov je res ogromno, ampak najbolj pa se spomnim tistih razburljivih spustov po brzicah (kjer se je skoraj utopil član posadke) in prepevanja v mirni vodi. Prav tako se mi je v spomin vtisnilo vožnja s splavom po vodi. Skratka, če samo na kratko opišem z eno besedo, lahko rečem, da so to bile najboljše pustolovščine v mojem življenju.

3.3.3 Preživljanje počitnic v organizaciji RDEČEGA KRIŽA

Pogovarjali sva se z gospo Marijo Kokalj, predsednico Krajevne organizacije Rdečega križa Žiri. Povprašali sva jo, kako je z letovanjem žirovskih otrok v organizaciji Rdečega križa oziroma z njeno denarno pomočjo. Kot predsednica KORK Žiri sodeluje z vodjo šolske svetovalne službe OŠ Žiri, ga. Petro Cankar. Povedala nama je, da ji ta posreduje podatke otrok iz socialno šibkih družin, katerim omogočijo letovanje preko različnih društev, npr. nogometnega kluba, vendar je prosilcev za denarno pomoč zelo malo, njihovi podatki pa so tajni. Tudi v preteklosti je bilo podobno. Žirovski otroci so zelo redko izkoristili to možnost.

3.3.4 Intervju z gospodom Janezom Šenkom

Gospod Janez Šenk je rojen leta 1965. Počitnic v **KOLONIJI** se je udeleževal v osnovni šoli, od 1. do 8. razreda, torej med leti 1972 in 1980.

Ana: *Kolikokrat ste v kolonijah preživeli del počitnic?*

Janez: V kolonije smo hodili otroci od 1. do 8. razreda. Jaz sem hodil vseh osem let.

Ana: *Kje je bilo organizirano počitnikovanje?*

Janez: Počitnikovali smo na morju. Največkrat smo se odpravili v Stenjaki, v Pineto ali v Novigrad. Na pot smo se vedno odpravili z avtobusom.

Ana: *Komu so bile namenjene kolonije?*

Janez: Kolonije so bile namenjene otrokom iz socialno šibkih družin, kjer je primanjkovalo denarja in tistim otrokom, ki so imeli kakšno bolezen. Sam sem prihajal iz revne družine, ki si ni mogla privoščiti počitnic ob morju. V kolonijah je bilo približno od 200 do 300 otrok.

Ana: *Ali so bili kakšni pogoji, da je bil otrok vključen v kolonije?*

Janez: Ja, seveda. Kot sem že prej omenil, so bili v kolonijah izključno samo otroci iz revnih ali socialno ogroženih družin. Iz bogatejših družin niso smeli hoditi v kolonije.

Ana: *Ali ste v kolonije lahko odnesli kakšne igrače, rekvizite?*

Janez: Lahko smo jih odnesli, če smo jih imeli. Najpogosteje so otroci prinašali žoge ali karte. Redki pa tudi plavutke.

Ana: *Ali ste osebo, ki vas je čuvala, vodila v koloniji spoznali že pred odhodom?*

Janez: Vsekakor. Teden dni pred odhodom je vodič - animator prišel k nam na dom, kjer se nam je predstavil in smo ga vsi bolje spoznali. Povedal nam je tudi, kako bo letovanje potekalo in staršem zagotovil, da je njihov otrok v dobrih rokah. Vedno je starše povprašal ali ima otrok kakšne posebnosti, kakšne zdravstvene težave, da so bili potem nanj bolj pozorni.

Ana: *Ali ste v kolonijah imeli stike s starši?*

Janez: Seveda. A 14 dni od doma je bilo veliko časa in pogrešali smo starše. Vsak dan smo si dopisovali s pismi, saj telefonov takrat še ni bilo. Spomnim se, kako težko smo pričakovali poštarja, da nam je prinesel pisma staršev.

Ana: *Kako je potek vaš dan v koloniji?*

Janez: Zjutraj so nas animatorji zbujali ob 6.30. Najprej smo se umili in preoblekli, nato odšli na jutranji tek ob obali. Tisti otroci, ki niso mogli teči, so odšli z animatorji na sprehod posebej. Po teku je sledil zajtrk, po zajtrku pa kopanje v morju. Med otroci so bili tudi taki, ki niso znali plavati, ampak so jih kasneje animatorji naučil. Ko smo prišli s plaže, je sledilo kosilo in po kosilu počitek. Kdor pa ni hotel počivati, je moral v kuhinji pomagati pomivati in brisati posodo. Ampak takrat smo naredili vse, samo da nam ni bilo potrebno iti spat. Po počitku smo imeli različne enourne delavnice, npr. ustvarjalna, plesna, športna ... Po delavnicah smo zopet odšli na plažo in nato na večerjo. Po večerji smo imeli različne skeče, plese in igre. Skratka, bilo je zelo zabavno in nepozabno.

Ana: *V kolonijah ste spoznali nove prijatelje. Ali ste z njimi ohranili stike?*

Janez: V kolonijah sem srečal veliko novih in starih prijateljev. Z nekaterimi sem se poznal že od prej, večino pa sem spoznal na novo. Stike smo ohranili tako, da smo se dopisovali s pismi.

Ana: *Ali ste so morda tudi zaljubili?*

Janez: Zaljubil se sicer nisem, ampak še vseeno smo puncam vedno nagajali. Dekletom je bilo vedno zelo zabavno nagajati, saj so bile takrat zelo jezne in hude, ampak dekleta so najlepše, kadar so hude.

Ana: *Zvečer ste imeli zabavne večere. Kaj je vključeval zabavni večer?*

Janez: Najpogosteje smo imeli zabavne skeče in igre. Najraje smo imeli igro "O rin čin čin". To je bila igra, pri kateri smo se vsi postavili v krog in peli pesem: "O rin čin čin, o ran čin čin, o, da bi se kušnila". Tisti otrok, pri katerem se je pesem ustavila, si je moral izbrati fanta ali dekle in jo/ga poljubiti. Veliko smo imeli tudi zabavno glasbo. Dvakrat smo odšli v mesto in si privoščili sladoled.

Ana: *Kot udeleženec kolonije ste se zagotovo kaj novega naučili, kajne?*

Janez: Seveda, tam smo se veliko naučili. Naučili smo biti samostojni. Ko gledam današnjo mladino me kar malo skrbi, kam pelje ta svet, saj je vsak otrok na svojem telefonu. Ko pa smo bili mi mladi, smo tekali, kjer se je dalo in zganjali norčije vsepovsod. Tega danes ni več. V kolonijah smo imeli določen red in disciplino. Imeli smo ocenjevanje urejenosti sob. Tista ekipa, ki je imela vseh 14 dni pospravljeno sobo tako, kot mora biti, je odšla zadnji dan na izlet z ladjo. Naučili so nas tudi, kako ravnati v primeru zadušitve in zastoja srca.

Ana: *Ali se iz kolonije spomnite kakšnega zanimivega dogodka?*

Janez: Dogodkov je bilo zelo veliko in kar težko se je vse spomniti za nazaj. Ampak spomnim se, ko smo fantje zmeraj puncam nagajali tako, da smo jim ponoči s svetilkam svetili v okna, da niso mogla spati. Podnevi pa smo jim vedno, ko so ležale na trebuhu in se sončile, odvezali njihove kopalke. Ko so vstale, so jim kopalke same padle dol. Skratka, v kolonijah smo se res zelo veliko naučili, predvsem pa smo se imeli zelo fajn in vedno smo uživali!

Fotografija 10: Skupna slika v koloniji (leto 1989)

3.3.5 Preživljanje počitnic v organizaciji ZVEZE PRIJATELJEV MLADINE, znotraj katerega deluje Društvo prijateljev mladine Škofja Loka

Gospa Petra Cankar pravi, da so otroci vsako leto povabljeni, da se udeležijo počitnic na morju (Savudrija, Piran, Poreč). Zanimanim razdeli zloženke s podrobnimi informacijami,

jih obvesti o možnosti pridobitve subvencije s strani Občine Žiri in vlogi dokazil. Tu pa se njeno delo konča, kajti podatki o udeležencih so tajni. Meni pa, da velikega odziva v Žireh ni.

4 RAZPRAVA

Družine in s tem otroci, so različno preživljale počitnice tako v preteklosti kot danes, kar je bilo in je odvisno od finančnega stanja družine ter odločitve, čemu daje prednost. Povojni čas je zahteval, da si družine najprej zagotovijo stanovanja, šele nato so sledile počitnice, danes pa mnogo žirovskih družin domuje v hišah starih staršev, zato lahko več denarja namenijo počitnicam.

Če so v preteklosti družine odšle na dopust za teden dni, je čas in pogostost počitnikovanja, daljši. S tem se je spremenil tudi odnos otrok. Če so se nekoč otroci dni, preživetih daleč od doma, neizmerno veselili, je danes za nekatere to nekaj samoumevnega, nekaj kar mora biti.

Večina najinih vrstnikov vsaj del počitnic preživi z družino ob morju, na potovanjih, v zdraviliščih, hribih ..., nekateri zelo veliko časa, saj jim starši omogočijo še udeležbo na raznih taborih (športnih, jezikovnih ...), v organizaciji društev (gasilsko društvo), tako, da so zanje počitnice res prekratke. Redki ostajajo doma in pomagajo staršem pri delu na kmetiji, vendar ne gre toliko za finančne težave, pač pa za težavo glede organizacije dela, če bi bila družina odsotna. V preteklosti je bilo otrok, ki so ostajali doma, veliko več. Če so tedaj nabirali in prodajali gozdne sadeže, fantje so opravljali celo težka fizična dela, da so si lahko kaj več privoščili, kupili, je danes takšnih otrok zelo malo. Preživljanje počitniških dni na prostem, druženje z vrstniki, igranje ... je zamenjalo sedenje pred računalnikom, televizijo, telefoni ...

Tudi potovanje do kraja počitnikovanja je bilo zelo drugačno kot danes. Slabe ceste, majhni, počasni, slabo opremljeni avtomobili, brez klim, varnostnih pasov, so danes nadomestili prostorni, hitri, udobni avtomobili, boljše ceste, na katerih ob daljših zastojih zastoj delijo celo vodo. Prtljage je bilo veliko manj kot danes, stisnili so jo v vsak kotiček avtomobila, danes imajo avtomobili večje prtljažnike, pa še dodatnega za na streho se da dokupiti. Razlika je tudi, da so se starši z otroki v preteklosti v avtomobilu pogovarjali, peli, včasih tudi kregali, danes pa je vsakdo zatopljen v svoj »aparatus«, najmlajšim so na hrbtno stran prednjih sedežev namestili celo elektronske tablice. Več jih danes do mesta destinacije potuje z letali, saj tujina postaja čedalje bolj vabljiva in dostopna.

Če je preteklim generacijam »nekaj več« pomenil sladoled, žoga, plavutke, nam danes ponujajo zelo veliko: adrenalinske parke, igrala, zabaviščne parke, teniška igrišča ... razne animacije ... in vse bi radi doživeli.

Tudi prehrana se je spremenila. Mame manj komplicirajo glede obrokov. Če so v preteklosti kuhale cel teden pred odhodom npr. golaž, polnjene parpice ..., danes postrežejo s testeninami, hrenovkami ..., hitreje in enostavneje, mnogi se prehranjujejo v restavracijah, hotelih.

Najini sogovorniki so potrdili, da je preživljanje počitnic v organizaciji društev (tabornikov, Rdečega križa, Zveze prijateljev mladine) zelo pestro, zanimivo, polno lepih doživetij in tudi zelo poučno: krepí samostojnost in odgovornost. Žal, zaradi zakona o varovanju podatkov, nisva dobili seznama udeležencev, da bi jih lahko kaj več vprašali. Je pa tovrstno preživljanje počitnic bilo in je še vedno bolj redko v našem kraju.

Ostalo nama je le še, da na začetku postavljene hipoteze potrdiva ali ovrževa.

Najine hipoteze so:

1. V preteklosti so družine redko odhajale na počitnice. **POTRJENA**
2. V preteklosti so otroci večji del počitnic namenili delu kot preživljanju prostega časa.

OVRŽENA

Res so otroci veliko pomagali staršem pri delu doma, na kmetiji, nabirali so gozdne sadeže ..., pa vendar so čas namenili tudi igri.

3. V preteklosti so se otroci veliko posluževali organiziranih oblik počitnikovanja v okviru tabornikov, Rdečega križa ... **OVRŽENA**

Glede na pripovedovanje ljudi, ki so bili zadolženi za organizacijo takšnih oblik počitnikovanja otrok, se jih je največ, a veliko manj kot danes, udeležilo počitnic s taborniki.

5 ZAKLJUČEK/SKLEPI

Skozi celotno nalogo sva ugotavljali, da so tako starši kot otroci na počitnicah neizmerno uživali. Na počitnice so hodili z avtomobili, na željeno destinacijo največkrat na Hrvaško. Najpogosteje so se nastanili v počitniških prikolicah, hišicah, apartmajih, ki so bile v lasti podjetij, v katerih je delal vsaj eden izmed družinskih članov. Zvečer so vsi skupaj odšli v mesto, kjer so starši otrokom kupili sladoled ali spominke. Prijateljske vezi, stekane na počitnicah, so se ohranjale s pismi, nekatere vse do danes.

Pri raziskovalnem delu sva se potrudili, pa vendar bi se jo dalo še dopolniti z anketo, namenjeni najinim vrstnikom in nato narediti obsežnejšo primerjavo. Pa upati, da bi dobili vrnjenih več anket.

Upava, da sva vas z najino nalogo vmili v čas, ko ste bili sami v najinih letih ter uživali na morskih obalah in, da sva naredili nekaj koristnega kot »hraniteljici« spominov preteklih rodov za prihodnje rodove. Prav to pa je bistvo zgodovine.

6 VIRI IN LITERATURA

Ustni viri: Marija, Jože, Nada, Mirko, Majda, Andreja, Marina, Pavla, Ivanka, Bojan, Milena, Miha.

Spletni viri:

- <https://siol.net/trendi/odnosi/tako-so-pocitnikovali-nekoc-foto-420480> (Dostopno: 2.2. 2019)
- <http://www.rkmb-drustvo.si/program/9/letovanje-otrok.html> (Dostopno: 2.2. 2019)
- <https://www.domovina.je/vcasih-smo-slovenci-enkrat-letno-pocitnikovali-na-jadrano-danes-veckrat-letno-po-vsem-svetu/> (Dostopno: 17. 1. 2019)
- <https://siol.net/trendi/odnosi/tako-so-pocitnikovali-nekoc-foto-420480> (Dostopno: 17. 1. 2019)
- citymagazine.si/clanek/tako-smo-poletne-pocitnice-preziviljali-nekoc/ (Dostopno: 9. 2. 2019)
- <https://www.had.si/blog/2017/08/11/se-pomnite-kako-smo-vcasih-hodili-na-morje/> (Dostopno: 6. 3. 2019)
- <https://naoff.si/kako-se-danes-4-clanska-druzina-odpravi-na-morje-kako-se-je-vcasih-se-v-jugoslaviji/> (Dostopno: 15. 3. 2019)
- <https://siol.net/avtomoto/reportaze/kako-smo-vcasih-potovali-na-pocitnice-306339> (Dostopno: 15.3. 2019)
- Knjiga Ledinska kronika

Viri fotografij:

- Fotografija 1 in 2: <https://siol.net/trendi/odnosi/tako-so-pocitnikovali-nekoc-foto-420480>, <https://siol.net/avtomoto/reportaze/kako-smo-vcasih-potovali-na-pocitnice-306339> (Dostopno: 15. 3. 2019)
- Fotografija 3: <https://siol.net/avtomoto/reportaze/kako-smo-vcasih-potovali-na-pocitnice-306339> (Dostopno: 15. 3. 2019)
- Fotografija 4: <https://siol.net/trendi/odnosi/tako-so-pocitnikovali-nekoc-foto-420480> (Dostopno: 15. 3. 2019)
- Fotografija 5, 6, 8, 9, 10: arhiv družine Šenk
- Fotografija 7: <https://www.had.si/blog/2017/08/11/se-pomnite-kako-smo-vcasih-hodili-na-morje/> (Dostopno: 15. 3. 2019)

7 PRILOGE

Priloga 1: Vprašalnik (preživljanje poletnih počitnic doma)

Pozdravljeni! Sva Ana Podobnik in Ana Šenk, učenki 9. razreda in delava raziskovalno nalogo z naslovom **JUHUUH, počitnice so tu! Letovanje otrok in družin v preteklosti** (čas od leta 1950 do 1990). V ta namen sva oblikovale vprašalnik. Prosiva vas, da ga izpolnete in nama s tem pomagate pri raziskavi. Že vnaprej se vam lepo zahvaljujeva.

Pri reševanju vprašalnika vas prosiva, da se vrnete v čas svojega otroštva in se z očmi otroka, starega do 15 let, odločite za prevladujoče odgovore.

I. NAČIN PREŽIVLJANJA POLETNIH POČITNIC DOMA

1. Kako ste otroci (do 15 leta) preživljali počitniške dni?

- a) Otroci ste večino časa preživeli z vrstniki, brez nadzora staršev.   DA   NE
b) Otroci ste večino časa preživeli z družino.   DA   NE
c) Napišite, kaj ste počeli skupaj z vrstniki?

d) Kaj ste počeli skupaj s starši? _____

2. Ali so vam starši, ne glede na to, da so bile počitnice, doma naložili domača opravila?

DA   NE

Kakšna? _____

II. PROSTI ČAS, IGRE, REKVIZITI

1. Kakšna je bila ponudba za rekreacijo, igre ... v domačem kraju, kjer ste preživljali počitnice?

- a) je ni bilo   b) slaba   c) odlična

Kaj so ponujali (npr. igrišča, organizirano preživljanje prostega časa ...)?

Ali ste otroci dodatno ponudbo pogosto koristili?   DA   NE

Če ste obkrožili NE, zakaj? _____

2. Napišite pripomočke (žoga, balinčki ...), družabne igre..., s katerimi ste se igrali med počitnicami.

a) pripomočki, rekviziti: _____

b) družabne igre: _____

3. Napišite, s kakšnimi dejavnostmi ste še zapolnili proste počitniške dni?

III. HUDOMUŠNI DOGODKI, DOŽIVETJA

Med počitnicami, doživimo polno lepih, pa tudi hudomušnih, zabavnih trenutkov. Prosim, da razmislite in nam opišete kakšnega. _____

Priloga 2: Vprašalnik (preživljanje dela počitnic izven domačega kraja z družino)

Pozdravljeni! Sva Ana Podobnik in Ana Šenk, učenki 9. razreda in delava raziskovalno nalogo z naslovom **JUHUUH, počitnice so tu! Letovanje otrok in družin v preteklosti** (čas od leta 1950 do 1990). V ta namen sva oblikovale vprašalnik. Prosim vas, da ga izpolnete in nama s tem pomagate pri raziskavi. Že vnaprej se vam zelo zahvaljujemo. Pri reševanju vprašalnika vas prosimo, da se vrnete v čas svojega otroštva in se z očmi otroka, starega do 15 let, odločite za prevladujoče odgovore.

I. NAČIN PREŽIVLJANJA POLETNIH POČITNIC Z DRUŽINO

1. Del počitnic ste **najpogosteje** preživeli: (izberite en odgovor)

- a) ob morju   b) v zdraviliščih   c) planinah/gorah   d) doma   e) ob reki
f) ob jezeru   g) drugo:

2. S kom ste del počitnic **najpogosteje** preživeli: (izberite en odgovor)

- a) s starši   b) s sorodniki (starimi starši ...)
c) z družinskimi prijatelji
d) v organiziranih skupinah – taborniki   e) v koloniji v organizaciji Zveze prijateljev mladine
f) v koloniji v organizaciji Rdečega križa   g) drugo: _____

Če ste se počitnikovali v organizaciji društev, Zveze prijateljev mladine, RK, napišite, kolikokrat. _____

II. DOLŽINA POČITNIKOVANJA

1. Na počitnice izven doma sem odšel/a **letno** (obkrožite prevladujoč odgovor):

- a) nikoli nisem bil na počitnicah izven domačega kraja   b) en krat   c) dvakrat
d) večkrat

2. Na počitnicah izven doma sem preživel/a (prevladujoč odgovor):

- a) manj kot teden dni   b) en teden   c) do 14 dni
d) več kot 14 dni (Koliko? _____)

III. PRIPRAVA NA POLETNE POČITNICE Z DRUŽINO

1. Koliko časa ste se pripravljali na odhod na poletne počitnice? _____

2. Kaj je sodilo med pripravo, ki so jo opravili odrasli/starši?

_____

3. Kako so pri pripravi sodelovali otroci? _____

_____

4. Ali ste doma poskrbeli tudi za pripravo malice med potovanjem?

Obkrožite.   DA   NE   VČASIH

Kaj ste pripravili? _____

5. Ali ste poskrbeli tudi za delno pripravljene obroke hrane, ki ste jih na počitnicah le dokuhali, pripravili?   POGOSTO   REDKO   NIKOLI

Napišite jedi, ki ste jih pripravili. _____

6. Kam ste shranili pripravljene stvari: oblačila, hrano, igrače ... Glede na to, da so bili avtomobili manjši od današnjih, kako ste tovor razporedili? _____

7. Ali se je »šofer« pripravil na pot.   DA   NE   VČASIH

Kako? _____

8. Ali ste se kot otrok veselili počitnic?   DA   NE   drugo:

Kaj menite, so bila pričakovanja enaka kot pričakovanja vaših otrok danes?

a) Večja   b) manjša   c) enaka

Če ste se odločili za odgovor a, zakaj? _____

IV. POTOVANJE

1. S katerim prevoznim sredstvom ste **najpogosteje** potovali? (odločite se za eno)

a) osebni avto   b) avtobus   c) vlak   d) letalo   e) avtodom

f) drugo: _____

2. Ali je bilo potovanje bolj ali manj naporno od današnjega?   BOLJ   MANJ

Utemeljite izbran odgovor. (Zakaj bolj oziroma manj?)

3. Kako je bilo poskrbljeno za varnost potnikov (npr. varnostni pasovi, otroški sedeži ...)?

4. Na poti smo se ustavili.   VEDNO   REDKO   NIKOLI

Če ste se ustavili, kakšen je bil namen?

5. Kaj so na potovanju počeli otroci (npr. poslušali glasbo, gledali risanke, spali)?

V. DRŽAVE POČITNIKOVANJA

1. Kaj je **najbolj vplivalo** na odločitev vaše družine, kje boste preživel počitnice?

a) denar   b) oddaljenost   c) ugodna nastanitev

d) druženje s prijatelji   e) drugo: _____

2. V katero državo ste se največkrat odpravili na počitnice? _____

Zakaj? _____

VI. NASTANITEV

	POGOSTO	REDKO	NIKOLI
Hotel.			
Vikend, v lasti družine.			
Vikend, v lasti prijateljev, znancev.			
Šotor.			
Počitniški dom, ki je bil v lasti podjetja, v katerem je bil zaposlen vsaj eden od družinskih članov.			
Apartma, v lasti družine.			
Apartma, v lasti podjetja.			
Apartma, v lasti prijateljev, znancev.			
Počitniška prikolica, v lasti podjetja ...			
Počitniška prikolica, v lasti naše družine.			
Avtodom, izposojen.			
Avtodom, v lasti družine.			

VII. PREHRANA

1. Za pripravo obrokov ste v **celoti** poskrbeli sami.   DA   NE   VČASIH

a) Če ste obkrožili NE, kje ste se prehranjevali? _____

b) Če ste obkrožili DA, napišite 3 jedi, ki ste jih najpogosteje pripravili za kosilo:

večerjo: _____

c) Od kod ste dobili potrebne sestavine za pripravo? _____

d) Kakšno vlogo so imeli otroci pri pripravi ... hrane? _____

VIII. IGRE, PROSTI ČAS, REKVIZITI

1. Napišite pripomočke (žoga, balinčki ...), družabne igre..., ki ste jih vzeli s seboj na počitnice:

a) pripomočke, rekvizite: _____

b) družabne igre: _____

2. Kako ste otroci (do 15 leta) preživljali počitniške dni?

a) Otroci ste večino časa preživeli z vrstniki, brez nadzora staršev.   DA   NE

b) Otroci ste večino časa preživeli z družino.   DA   NE

c) Napišite, kaj ste počeli? _____

d) Kaj ste počeli skupaj s starši? _____

e) Kakšna je bila ponudba za rekreacijo, igre ... v kraju, kjer ste preživljali počitnice?

- a) je ni bilo   b) slaba   c) odlična

Kaj so ponujali (npr. mini golf, tenis ...)? _____

Ali ste otroci dodatno ponudbo pogosto koristili?   DA   NE

Če ste obkrožili NE, zakaj? _____

f) Kaj je za vas pomenilo **nekaj več** na počitnicah?

_____

g) Koliko časa so otroci in starši namenili branju knjig?   VELIKO   MALO   NIČ

Napišite nekaj naslov knjig, ki ste jih prebrali na počitnicah.

_____

IX. SPLETANJE PRIJATELJSKIH VEZI MED OTROCI IN MLADOSTNIKI

a) S kom ste se na počitnicah družili razen najožjih družinskih članov?

_____

b) Ali so se med vami stkale prijateljske vezi?   DA   NE

c) Kako ste vzdrževali/negovali nova prijateljstva?

d) Ali so se takrat ustvarjene vezi prijateljstva ohranila do danes?   DA   NE

e) Ali ste mogoče na počitnicah spoznali partnerja?   DA   NE

X. HUDOMUŠNI DOGODKI, DOŽIVETJA

Pri pripravi na potovanje, med potovanjem ali med počitnicami doživimo polno lepih, pa tudi hudomušnih, zabavnih trenutkov. Prosim, da razmislite in nam opišete kakšnega.

_____

Priloga 2: Vprašalnik (preživljanje počitnic s taborniki)

Pozdravljeni! Sva Ana Podobnik in Ana Šenk, učenki 9. razreda in delava raziskovalno nalogo z naslovom **JUHUUH, počitnice so tu! Letovanje otrok in družin v preteklosti** (čas od leta 1950 do 1990). V ta namen sva oblikovale vprašalnik. Prosiva vas, da ga izpolnete in nama s tem pomagate pri raziskavi. Že vnaprej se vam lepo zahvaljujema. Pri reševanju vprašalnika vas prosiva, da se vrnete v čas svojega otroštva in se z očmi otroka, starega do 15 let, odločite za prevladujoče odgovore.

I. NAČIN PREŽIVLJANJA POLETNIH POČITNIC S TABORNIKI

1. Kolikokrat ste preživeli del počitnic v organizaciji tabornikov? _____

2. Kje je bilo organizirano počitnikovanje?

a) na morju   b) v toplicah   c) hribih   d) drugo:

_____

3. Napišite kraj počitnikovanja?

_____

4. Ali so bili kakšni pogoji, da je bil otrok vključen v počitnikovanje tabornikov?

_____

5. Ali ste osebo, ki vas je čuvala, vodila na taboru spoznali že pred odhodom?   DA   NE
Če, kako? _____

6. Napišite, kako je potekal en dan. Kaj ste počeli?

zjutraj: _____

dopoldne: _____

po kosilu: _____

popoldne: _____

zvečer: _____

v času spanja (se je kaj dogajalo): _____

7. Na počitnikovanju ste spoznali nove prijatelje. Ali ste z njimi ohranili stik?

DA   NE

Kako ste vzdrževali/negovali nova prijateljstva? _____

Ali so se takrat ustvarjene vezi prijateljstva ohranila do danes?   DA   NE

8. V skupini je bilo veliko otrok/mladostnikov. Ali ste se morda tudi zaljubili?

DA   NE

9. Kot udeleženec/ka tabora vas prosiva, da napišete **pozitivna** spoznanja, ugotovitve ... vašega počitnikovanja kot tabornik/tabornica (npr. privzganje reda, samostojnosti ...).

_____

10. Ali se spomnite kakšnega zanimivega dogodka s počitnikovanja? Opišite ga.

_____

Priloga 3: Vprašalnik (preživljanje počitnic v organizaciji humanitarnih organizacij)

Pozdravljeni! Sva Ana Podobnik in Ana Šenk, učenki 9. razreda in delava raziskovalno nalogo z naslovom **JUHUUH, počitnice so tu! Letovanje otrok in družin v preteklosti** (čas od leta 1950 do 1990). V ta namen sva oblikovale vprašalnik. Prosiva vas, da ga izpolnete in nama s tem pomagate pri raziskavi. Že vnaprej se vam lepo zahvaljujeva. Pri reševanju vprašalnika vas prosiva, da se vrnete v čas svojega otroštva in se z očmi otroka, starega do 15 let, odločite za prevladujoče odgovore.

I. NAČIN PREŽIVLJANJA POLETNIH POČITNIC V ORGANIZACIJI HUMANITARNIH ORGANIZACIJ

1. V organizaciji katere humanitarne organizacije ste del počitnic najpogosteje preživel: (izberite en odgovor)

a) v koloniji v organizaciji Zveze prijateljev mladine

b) v koloniji v organizaciji Rdečega križa

c) drugo: _____

Če ste se počitnikovali v organizaciji društev, Zveze prijateljev mladine, RK, napišite, kolikokrat. _____

II. DOLŽINA POČITNIKOVANJA

1. Na počitnice izven doma sem odšel/a letno (obkrožite prevladujoč odgovor):

a) enkrat   b) dvakrat   c) večkrat

2. Na počitnicah izven doma sem preživel/a (prevladujoč odgovor):

a) manj kot teden dni   b) en teden   d) do 14 dni   e) več kot 14 dni (Koliko? ____)

III. POČITNICE ZA OTROKE – POČITNIŠKE KOLONIJE

1. Kje je bilo organizirano počitnikovanje?

a) na morju   b) v toplicah   c) hribih   d) drugo: _____

2. Napišite kraj počitnikovanja? _____

3. Komu so bile namenjene kolonije? _____

4. Ali so bili kakšni pogoji, da je bil otrok vključen v kolonijo? _____

5. Ali ste osebo, ki vas je čuvala, vodila v koloniji spoznali že pred odhodom?   DA   NE
Če, kako?

6. Napišite, kako je potekal en dan v koloniji. Kaj ste počeli?

zjutraj: _____

dopoldne: _____

po kosilu: _____

popoldne: _____

zvečer: _____

v času spanja (se je kaj dogajalo): _____

7. V kolonijah ste spoznali nove prijatelje. Ali ste z njimi ohranili stik?

DA

NE

Kako ste vzdrževali/negovali nova prijateljstva? _____

Ali so se takrat ustvarjene vezi prijateljstva ohranila do danes? DA

NE

8. V kolonijah je bilo veliko otrok/mladostnikov. Ali ste se morda tudi zaljubili?

DA

NE

9. Kot udeleženec/ka kolonije vas prosiva, da napišete **pozitivna** spoznanja, ugotovitve ... vašega počitnikovanja v koloniji (npr. privzgajanje reda, samostojnosti ...).

10. Ali se spomnite kakšnega zanimivega dogodka življenja v koloniji? Opišite ga.

_____ ...